

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Novembar 2011

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	9
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	11
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	12
	REGULATORNA TELA	12
	DRŽAVNI ORGANI.....	15
V	PROCES DIGITALIZACIJE	17
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	18
VII	ZAKLJUČAK	20

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Članovi privatnog obezbeđenja, koje je uprava Filozofskog fakulteta u Beogradu angažovala da spreči dvonedeljnu blokadu, prilikom sukoba sa studentima 3. novembra, pretili su fotografu dnevnog lista „Pravda“ da će ga izbaciti iz zgrade, a novinara istog lista, Srećka Milovanovića, grubo vređali. Predsednica Udruženja novinara Srbije, Ljiljana Smajlović, izjavila je da je sve što se desilo na Filozofskom fakultetu sramotno, a da je napadom na novinara prekršen Zakon o javnom informisanju. Ona je ukazala da je fakultet javna ustanova, a protest studenata događaj od interesa za javnost, sa koga su novinari imali pravo da izveštavaju.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da je javno informisanje slobodno i u interesu javnosti. Niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon posebno naglašava da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. U medijima se slobodno objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama i događajima o kojima javnost ima opravdani interes da zna. Sloboda da se objavljuju informacije o događajima o kojima javnost ima opravdani interes da zna, nužno podrazumeva i slobodu da se takve informacije prikupljaju. Zakonom o javnom informisanju izričito je predviđeno i da javne službe, što univerzitet i fakulteti u njemu nesumnjivo jesu, a posebno i Univerzitet u Beogradu, kao državni univerzitet i fakulteti u njegovom sastavu, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. U ovom smislu univerziteti i fakulteti apsolutno su izjednačeni sa državnim organima i organizacijama, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave i javnim preduzećima. Vređanje i izbacivanje iz zgrade fakulteta, novinara i fotoreportera koji su izveštavali o studentskoj blokadi fakulteta, kao nesumnjivo događaj o kome je javnost imala opravdani interes da zna, predstavlja ozbiljnu i nedopustivu povredu slobode izražavanja.

1.2. Novinarka Rada Stajić i snimatelj Slobodan Gabrić, dopisnici iz Subotice Radio televizije Vojvodine, pokrajinske ustanove javnog radiodifuznog servisa, napadnuti su 4. novembra u Bajmoku, prilikom uzimanja izjava o nerasvetljenim ubistvima i otmicama u ovom mestu. Napadač je novinarku Radu Stajić grubo drmusao, držeći je za vrat, dok je snimatelju Gabriću pokušao da otme kameru. Novinarska ekipa RTV pravila je prilog o nerešenim ubistvima u Bajmoku, a povodom sahrane žrtve, koja je pronađena zadavljena i zakopana u podrumu svoje kuće posle dvanaestodnevne potrage. Mediji su preneli da je novinarku i snimatelja napao čovek koji je čuvao kuću ubijene koja je povremeno boravila u inostranstvu. Dnevni list „Večernje novosti“ prenosi je da je maloletna kćerka istog čoveka, sa svojim mladićem nestala neposredno nakon što je prijavljen nestanak ubijene žene.

Zakonom o javnom informisanju izričito je predviđeno da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Njihov zadatak je nesumnjivo bio složen, budući da su izveštavali o nesrećnom i tragičnom događaju, koji uključuju lični bol i šok okoline koja je žrtvu poznavala. Međutim, ne postoje indicije iz kojih bi proizilazilo da su oni povredili Kodeks ili Zakon o javnom informisanju. Podsećamo da su u skladu sa važećim Kodeksom novinara Srbije, novinari dužni da poštuju privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima pišu. Ovo pravo suženo je jedino kada je reč o javnim ličnostima, a posebno nosiocima javnih funkcija. Kodeks novinara Srbije posebno podvlači da novinari i urednici naročito treba da izbegavaju spekulacije i prenošenje nedovoljno proverenih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana, kao i da u izveštavanju o događajima koji uključuju lični bol i šok, svoja pitanja prilagode tako da odražavaju duh saosećanja i diskrecije. Novinari su posebno obavezni da osiguraju da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka s njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom. Isto predviđa i Zakon o javnom informisanju, u skladu sa kojim se maloletnik ne sme učiniti prepoznatljivim u informaciji koja je podesna da povredi njegovo pravo ili interes. U konkretnom slučaju, na osnovu raspoloživih informacija, novinari su postupali u skladu sa etičkim pravilima profesije i važećim propisima. Ukazaćemo ipak, budući da bi to moglo biti relevantno za neki drugi slučaj, da je zabrana fizičkog ili drugog pritiska na medije i novinare безусловna, te da ni eventualna povreda Kodeksa novinara ili Zakona o javnom informisanju, čak i u slučaju u kome bi takve povrede bilo, ne opravdava samovlašće. Naprotiv, takva povreda samo pruža osnov oštećenom za eventualan sudski postupak. Samovlašće je i krivično delo za koje je Krivičnim zakonikom zaprećena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

1.3. Novinarka, urednica i voditeljka informativnog programa TV Prva, Branka Nevistić, napustila je ovu medijsku kuću zbog, kako je izjavila, „velikog pritiska i nemogućnosti da profesionalno radi svoj posao“. Mediji su preneli da Branki Nevistić u Prvoj nije bilo dozvoljeno da obrađuje određene teme i da su joj neki od gostiju bili zabranjeni. Dnevni list „Blic“ prenosi da je voditeljka pod pritiskom bila zbog političkih analitičara različitih ubeđenja, koji su, u emisijama koje je uređivala i vodila, raspravljali o državnoj politici prema Kosovu, a da je sve počelo zamerama zbog oštine sa kojom je, pre godinu dana, vodila intervju sa tadašnjom ministarkom telekomunikacija u Vladi Republike Srbije. Iz TV Prva nisu komentarisali razloge kojima je Branka Nevistić obrazlagala svoj odlazak, a saopštili su da se ona u ovoj medijskoj kući ponašala „krajnje neprofesionalno i nekolegijalno“, da je napustila radno mesto, odbivši da sasluša svoja dnevna zaduženja. Udruženje novinara Srbije (UNS) saopštilo je da ih je Branka Nevistić još u avgustu obavestila da je došla pod udar cenzure na Prvoj televiziji i da joj preti otkaz, jer njen poslodavac trpi pritiske „s vrha“ zbog sadržaja vesti koje ona uređuje. „Nevistićeva je kažnjena smenom s mesta producenta i voditelja informativnog programa zbog emitovanja političkog pogleda na Kosovo koji se razlikovao od stava državnog i političkog vrha“, kažu u UNS-u. Sa TV Prva su odgovorili da UNS nije pozvao drugu stranu kako bi utvrdio pravu istinu „i to sve u cilju vršenja pritiska, kaljanja ugleda i javnog linča jedne eminentne medijske kuće.“

Zakon o javnom informisanju predviđa da novinaru ne može prestatu radni odnos, umanjiti se zarada, ni pogoršati položaj u redakciji zbog istinite tvrdnje objavljene u javnom glasilu u kome je zaposlen, ili zbog odbijanja da izvrši nalog kojim bi kršio pravna i etička pravila novinarske profesije, ili zbog odbijanja da izvrši nalog koji protivreči uređivačkoj koncepciji javnog glasila, kao ni zbog mišljenja koje je van javnog glasila izraženo kao lični stav. Sa druge strane, Kodeks novinara Srbije predviđa da je novinar dužan da konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav. Slučaj Branke Nevistić koji će, kako obe strane najavljuju, završiti sudskim sporovima, potvrđuje da Zakon o javnom informisanju ne sadrži dovoljno precizne odredbe kojima bi štiti novinara od redakcijskih naloga kojima bi se od njega tražilo da postupa protivno novinarskom kodeksu, a i u meri u kojoj ih sadrži, ne postoji sudska praksa na osnovu koje bi se mogli donositi zaključci o tome kako sudovi te odredbe tumače. Ovo jeste važno u odnosu na privatne medije, ali svakako još važnije u odnosu na medije koji se finansiraju iz javnih prihoda i koji bi trebalo da vrše funkcije javnih servisa, a koji takođe nemaju redakcijske kodekse kojima bi regulisali prava novinara koji zbog drugačijeg mišljenja mogu doći i dolaze u sukob sa uređivačkom politikom svog medija.

1.4. Dnevni list „Danas“ u broju od 17. novembra, prenosi da je predsednik Nacionalnog saveta Albanaca, Galim Bećiri, gostujući na lokalnoj RTV „Aldi“ u Preševu, napao urednika Internet portala preševa.com, Dritona Salihua, optužujući ga da je produžena ruka srpskih tajnih službi i organizacija. Salihu je prethodno u svom mediju tražio polaganje računa o trošenju budžetskih sredstava od strane Nacionalnog saveta Albanaca. Redakcija portala, pozivajući se na informacije Ministarstva za lokalnu samoupravu i ljudska i manjinska prava, objavila je da je Nacionalni savet Albanaca iz budžeta Republike Srbije, od 1. jula 2010. do 15. oktobra 2011. godine, dobio 16,5 miliona dinara. Salihu tvrdi da građani imaju pravo da znaju gde je taj novac potrošen, a budući da odgovore nije dobio od samog Nacionalnog saveta Albanaca, na svom sajtu objavio je skenirani dokument dobijen od insajdera iz samog Saveta, iz koga se, po njemu, vidi da je bilo netransparentnog trošenja novca.

Zakon o javnom informisanju predviđa da se u javnim glasilima slobodno objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima o kojima javnost ima opravdani interes da zna, osim kada je drugačije određeno zakonom, i bez obzira na način na koji je pribavljena informacija. Trošenje budžetskog novca svakako predstavlja temu o kojoj javnost ima opravdani interes da zna. Nacionalni saveti su tela koja predstavljaju nacionalne manjine u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na maternjem jeziku i službene upotrebe jezika i pisma, te učestvuju u procesu odlučivanja ili odlučuju o pitanjima iz tih oblasti i osnivaju ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti. Zakon o javnom informisanju ne sadrži odredbe koje bi se odnosile na javnost rada nacionalnih saveta, ali bi oni nesumnjivo morali da spadaju u krug organa koji, već i po Zakonu o javnom informisanju, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost, pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. S druge strane, polazeći od zatvorenosti Nacionalnog saveta Albanaca prema jednom mediju u konkretnom slučaju, kao i neprihvatljivog napada njegovog predsednika na Dritona Salihua, postavlja se pitanje i kako će ovo telo vršiti svoje nadležnosti koje, u skladu sa Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, ima u medijskoj sferi. Podsetimo, nacionalni saveti ovlašćeni su da osnivaju medije, da preuzimaju osnivačka prava nad državnim manjinskim medijima, ali i da daju predloge za raspodelu sredstava koja se dodeljuju putem javnog konkursa iz budžeta manjinskim medijima.

2. Sudski postupci

2.1. Apelacioni sud u Beogradu povećao je za po sedam meseci kazne zatvora Milošu Mladenoviću i Danilu Žuži i pravosnažno ih osudio na po godinu dana zatvora zbog napada na

novinara nedeljnika „Vreme“, Teofila Pančića, 24. jula 2010. u Beogradu. Apelacioni sud je, kako se navodi u saopštenju, uvažio žalbu Prvog osnovnog javnog tužioca u Beogradu, u pogledu odluke o kazni, jer je prvostepeni sud dao prevelik značaj olakšavajućim okolnostima za Mladenovića i Žužu. Apelacioni sud našao je da nije bilo mesta ublažavanju kazne okrivljenima ispod zakonom propisanog minimuma, za krivično delo nasilničkog ponašanja. Apelacioni sud podsetio je na to da su Mladenović i Žuža bez ikakvog povoda napali Pančića, da su ga neposredno pre fizičkog napada pratili, idući za njim i kada je oštećeni menjao linijski prevoz, čime su iskazali izuzetnu upornost da svoju odluku o napadu realizuju, bez obzira na „smetnje koje su se ogledale u činjenici da je oštećeni menjao prevozna sredstva“. Sud je našao da su kazne od po godinu dana zatvora srazmerne stepenu njihove krivice i nužne da izraze društvenu osudu za ovo krivično delo.

Podsetimo, Danila Žužu i Miloša Mladenovića policija je uhapsila devet dana nakon napada na Teofila Pančića. Sigurnosne kamere snimile su ih s leđa, zbog čega nisu mogli biti identifikovani samo na osnovu snimka, ali je identitet potvrđen DNK analizom, pošto su na predmetu kojim je Pančić pretučen, pronađeni tragovi njihovog DNK. Ovo je, nakon njihovog hapšenja, izjavio ministar unutrašnjih poslova, Ivica Dačić. Prvi osnovni sud u Beogradu osudio ih je u septembru 2010. godine na po tri meseca zatvora. U maju 2011. godine, Apelacioni sud ukinuo je tu odluku, našavši da Prvi osnovni sud u Beogradu nije tokom prvostepenog postupka pouzdano zaključio da su Mladenović i Žuža znali da napadaju novinara Teofila Pančića, kao i da li je motiv njihovog napada sama profesija Pančića i neslaganje sa sadržinom njegovih tekstova. Novom presudom Prvog osnovnog suda u Beogradu, koja je doneta 1. jula 2011. godine, ponovo su osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od po 3 meseca. Odlučujući po žalbama na tu presudu, Apelacioni sud je uvažio žalbu Prvog osnovnog javnog tužioca u Beogradu i preinačio prvostepenu presudu, u delu odluke o kazni, osudivši Mladenovića i Žužu na godinu dana zatvora. Za krivično delo nasilničkog ponašanja za koje su Mladenović i Žuža osuđeni, zaprećena je kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Ovom presudom dobili smo redak primer presude za napad na novinara koja nije na zakonskom minimumu, ili čak i ispod njega.

2.2. Apelacioni sud u Beogradu je prvostepenu presudu Osnovnog suda u Loznici napadaču na lozničkog novinara, Vladimira Mitrića, preinačio u delu o kazni, koju je udvostručio i, zbog krivičnog dela teške telesne povrede, Ljubinka Todorovića osudio na godinu dana zatvora. Mitrić je izjavio „Tanjugu“ da je upravo dobio pisani otpravak presude izrečene posle dva pretresa, u septembru i oktobru, pred tročlanim većem Apelacionog suda kojim je predsedavao Sretko Janković. Apelacioni sud odlučivao je po žalbama koje su na prvostepenu presudu uputili osnovni javni tužilac u Sremskoj Mitrovici i Todorovićev branilac. Apelacioni sud je potvrdio

prvostepenu odluku kojom je „zbog krivičnog dela teške telesne povrede” Todorović „oglašen krivim“, a preinačio je prvobitnu presudu „samo u delu odluke o kazni“, osudivši optuženog „na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine“. U obrazloženju presude, Apelacioni sud je naveo da je prvostepenom presudom Todorović „oglašen krivim zbog krivičnog dela teške telesne povrede iz člana 53, stav 1 KZ RS i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest meseci“, u koju mu je uračunato vreme provedeno u jednomesečnom pritvoru. Po nalaženju Apelacionog suda u Beogradu, u pogledu odluke o krivičnoj sankciji, prvostepeni sud pri odmeravanju kazne nije u dovoljnoj meri cenio otežavajuće okolnosti i to činjenicu da je okrivljeni oštećenog napao i naneo mu teške telesne povrede zbog tekstova koje je ovaj kao novinar pisao, kao i činjenicu da je ispoljio upornost u izvršenju krivičnog dela, s obzirom na to da je zadao više udaraca. Osim toga, prvostepeni sud nije uzeo u obzir kao otežavajuću okolnost ponašanje okrivljenog nakon izvršenja krivičnog dela. Stoga se, po Apelacionom sudom, izrečenom kaznom zatvora u trajanju od šest meseci ne može ostvariti zakonom propisana svrha kažnjavanja. Todorović je obavezan da plati i sudske troškove u iznosu od oko 100.000 dinara, kao i Mitrićeve troškove postupka u iznosu od 255.000 dinara. Napad na Mitrića, dopisnika „Večernjih novosti“, dogodio se 12. septembra 2005. godine u centru Loznice, u ulazu zgrade u kojoj je stanovao, oko 22 sata, a izveden je mučki, iza leđa, drvenim predmetom sličnom palici za bejzbol, pri čemu je Mitrić zadobio prelom leve podlaktice i druge teške telesne povrede.

Slučaj Vladimira Mitrića posebno je plenio pažnju javnosti zbog činjenice da on već šest godina, od kada je napadnut, živi i radi pod stalnim policijskim obezbeđenjem. Takođe, iako je napadnut po scenariju gotovo identičnom onom po kojem je ubijen i dopisnik „Novosti“ iz Jagodine, Milan Pantić, njegov napadač Ljubinko Todorović se tereti, a sada je i pravnosnažno osuđen, za nanošenje teških telesnih povreda, a ne za pokušaj ubistva. Da je delo u konkretnom slučaju bilo kvalifikovano kao pokušaj ubistva, kazna se mogla kretati u rasponu od pet do petnaest godina, dok je ona za nanošenje teških telesnih povreda u rasponu od šest meseci do šest godina. Po običaju srpskih sudova da, kada se o napadima na novinare radi, izriču kazne koje su na granici zakonskog minimuma, ili čak i ispod nje, i u prvobitnom i u ponovljenom prvostepenom postupku, Ljubinko Todorović bio je osuđen na minimalnu kaznu zatvora predviđenu zakonom. Sada je Apelacioni sud tu kaznu udvostručio i bivšeg policajca Todorovića osudio na godinu dana zatvora. Nalogodavci napada na Vladimira Mitrića, međutim, još uvek nisu otkriveni, niti postoje bilo kakve informacije da se ikakva istraga u tom smislu uopšte vodi. No, sama činjenica da je i u ovom slučaju, kao i u slučaju presude napadačima na Teofila Pančića, Apelacioni sud konačno presudio tako što je našao da se kaznom u visini zakonskog minimuma „ne može ostvariti zakonom propisana svrha kažnjavanja“, ukazuje na mogući zaokret sudske prakse u

Srbiji, koja je do sada, po pravilu, napadačima na novinare izricala kazne koje su bile u visini zakonskog minimuma, a često i ispod njega.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je, jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. Prvostepena presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu, doneta zbog teškog oblika diskriminacije LGBT populacije, protiv Dragana Markovića Palme, gradonačelnika Jagodine, predsednika parlamentarne političke stranke Jedinstvena Srbija (JS) i doskorašnjeg narodnog poslanika te stranke u Skupštini Srbije, imala je svoj epilog i na Televiziji „Pink“. Urednik gej magazina „Optimist“, Predrag Azdejković, izjavio je da mu je gradonačelnik Jagodine 7. novembra u zgradi TV „Pink“, najpre pretio, a onda ga cimeo za ruku. Njih dvojica trebalo je, naime, da gostuju u emisiji „Magazin In“, koja je za svoju temu imala različitosti u Srbiji. „Čim me je video, počeo je da besni kako su mu smestili i kako nije znao da će gostovati sa mnom. Bio je gnevan jer ga je Boban Stojanović (predsednik Kvirija centra) nedavno nazvao budaletinom i onda se bukvalno obrušio na mene“, izjavio je Azdejković za dnevni list „Alo!“. Palma se tokom rasprave osvrnuo i na presudu kojom je osuđen za tešku diskriminaciju LGBT osoba. „Alo!“ tvrdi da je Marković rekao da je njega samo potplaćeni sudija mogao da osudi, te da će presuda biti ukinuta na Apelacionom sudu! Urednica i voditeljka „Magazina In“, Sanja Marinković, na kraju je otkazala Azdejkoviću gostovanje u emisiji.

Otkazivanje Azdejkovićevog gostovanja u emisiji izazvalo je pažnju jednog dela medija, koji su se prevashodno bavili pitanjem da li je između Markovića i Azdejkovića došlo do fizičkog sukoba ili ne. Pri tome je „Pink“ optužio Azdejkovića da je želeo da zloupotrebi gostovanje u magazinskoj emisiji, kao i da je ovo slučaj u kojem gej i lezbijske organizacije „zloupotrebljavaju druge ljude, lažno predstavljajući probleme kojih nije bilo“. Marković je izjavio da je poznato da homoseksualci „po svaku cenu žele da budu u žiži javnosti, pa kako njihov privatan život nikom nije interesantan, moraju stalno da izmišljaju da ih neko napada, jer kako bi se inače pojavili u sredstvima informisanja“. Izostala je, međutim, analiza posledica ovog incidenta sa aspekta,

kako zabrane govora mržnje propisanog Zakonom o javnom informisanju, tako i sa aspekta opštih programskih standarda propisanih Zakonom o radiodifuziji. U konkretnom slučaju, opravdano se moglo i moralo postaviti pitanje uređivačke opravdanosti pozivanja u program koji je trebalo da se bavi različitostima u Srbiji, čoveka za koga se nedelju dana ranije saznalo da je prvostepeno osuđen za diskriminaciju LGBT populacije. Da stvar bude još gora, iz iste emisije, nakon sukoba dvojice pozvanih gostiju, odstranjuje se predstavnik diskriminisane grupe, a ne onaj ko je osuđen za diskriminaciju. Svođenje čitave problematike isključivo na pitanje da li je bilo fizičkog kontakta, moglo bi da implicira da homoseksualce, doduše, ne treba tući, ali da su uvrede na njihov račun prihvatljive, kao i da su homoseksualci dobrodošli na televiziju samo ukoliko su u dobrim odnosima sa heteroseksualnim gostima u istim emisijama. Takođe, odstranjivanje Azdejkovića iz emisije moglo bi da bude i slika stanja u srpskim medijima generalno, u kome su ovi prinuđeni da podilaze političarima u toj meri, da im prepuštaju čak i da vrše selekciju gostiju u programima.

2. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

2.1. Nacionalni savet Mađara (NSM) usvojio je Medijsku strategiju koja bi, kako se navodi u tom dokumentu, do 2016. godine trebalo da unapredi kvalitet i profesionalnost medija na mađarskom jeziku u Vojvodini, piše „Dnevnik“. Za Strategiju je glasao 21 član saveta, pet je bilo protiv, a jedan uzdržan. Većinu u tom Nacionalnom savetu ima Savez vojvođanskih Mađara (SVM), dok su u opoziciji predstavnici ostalih stranaka vojvođanskih Mađara i Demokratske stranke. Kako prenosi dnevni list na mađarskom „Magyar Szó“, savetnica NSM-a za informisanje, Eržebet Zita Šimon, konstatovala je da dokument „nije konačan“, te da on to i ne može da bude, imajući u vidu promenljivost najšireg okruženja. Član NSM Laslo Rac Sabo rekao je da je potrebno vratiti slobodu medija, te da, budući da NSM funkcioniše kao politička organizacija, mediji koji mu pripadaju ne mogu da budu slobodni. Janoš Hadži, takođe član NSM, zamerio je što strategijom nije preciziran način na koji će za ostvarivanje zacrtanih ciljeva, recimo za 24-časovni radio i tv-program, biti obezbeđena neophodna materijalna sredstva. Predsednik Pokreta mađarske nade, Balint Laslo, izrazio je nezadovoljstvo što će, kako je rekao, aktuelni odnos snaga na političkoj sceni vojvođanskih Mađara „biti zabetoniran“ sprovođenjem strateške odrednice da vojvođanske mađarske političke stranke u medijima treba da budu zastupljene srazmerno „njihovoj težini i aktivnostima“. Članovi NSM iz redova nevladine organizacije „Humentis“, bliske Demokratskoj stranci, kritikovali su sadržaj Medijske strategije vojvođanskih Mađara, uz ocenu da je on, sa jedne strane, utopistički, a da sa druge strane, neopravdano daje prednost medijima čiji su osnivači ili suosnivači visoki predstavnici Saveza vojvođanskih Mađara, odnosno Nacionalni savet Mađara, u odnosu na komercijalne manjinske

medije. Prema oceni Atila Čengerija, cilj NSM je izgradnja centralizovane medijske mreže koja može politički da se usmerava.

Nacionalni saveti, u skladu sa Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, jesu predstavnička tela koja se osnivaju radi ostvarivanja prava nacionalnih manjina na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma. Saveti predstavljaju nacionalne manjine u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma, učestvuju u odlučivanju ili odlučuju o pitanjima iz tih oblasti i osnivaju ustanove, privredna društva i druge organizacije iz tih oblasti. Zakonom je izričito predviđeno i da Nacionalni savet usvaja strategiju razvoja informisanja na jeziku nacionalne manjine, u skladu sa strategijom Republike Srbije. Nacionalni savet Mađara izazvao je brojne kontroverze u poslednje vreme pojedinim svojim odlukama koje su ocenjene kao neprihvatljivo mešanje u medijske slobode. Prvo je, juna ove godine, Nacionalni savet, na predlog Upravnog odbora „Magyar Szo-a“, smenio urednika ovog lista Čabu Presburgera, i pored protivljenja većine članova redakcije. Tom prilikom, Presburgeru je zamereno što nije dovoljno izveštavao o radu predsednika Skupštine Vojvodine i člana Saveza vojvođanskih Mađara, Šandora Egerešija, kao i da se novinari lista nisu pojavili na više konferencija za novinare koje je organizovao Savez vojvođanskih Mađara, stranke koja ima većinu i u Nacionalnom savetu Mađara. Već tokom septembra, smenjen je i Rudolf Mihok, direktor Pannon RTV, regionalne medijske kuće na mađarskom jeziku sa sedištem u Subotici, čiji je suosnivač Nacionalni savet Mađara. Potpredsednik Nacionalnog saveta Mađara tom prilikom je izjavio da je jedan od razloga Mihokove smene prekid televizijskog prenosa centralnog obeležavanja mađarskog nacionalnog praznika posvećenog osnivaču države i prvom mađarskom kralju, Ištvanu. Usvajanje spornog teksta medijske strategije vojvođanskih Mađara, u kontekstu smena u medijima čija osnivačka prava je Nacionalni savet Mađara preuzeo, potvrđuju svu problematičnost pojedinih rešenja Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Ispostavlja se ponovo da je taj Zakon otvorio prostor da se ovlašćenja poverena savetima, kao predstavničkim telima manjina koja se biraju na izborima, zloupotrebljavaju tako što se stavljaju u funkciju interesa, ne manjinske zajednice u celini, već političkih partija koje ostvare većinu u samom nacionalnom savetu.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije usvojila nijedan specifično medijski propis. Još od avgusta meseca u proceduri se nalazi Predlog zakona

o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima. Ovim izmenama i dopunama se vrši i usklađivanje sa međunarodnim ugovorima i propisima Evropske unije i Svetske trgovinske organizacije. Ono što bi moglo biti od značaja za medije je preciziranje odredbe koja se odnosi na suspenziju isključivih autorskih prava i prava na naknadu u slučajevima izveštavanja javnosti putem medija o tekućim događajima. Shodno sada važećoj odredbi, u okviru izveštavanja javnosti putem štampe, radija i televizije o tekućim događajima, dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožavanje primeraka dela, kao i vršenje svih drugih oblika javnog saopštavanja dela, pod uslovom da je delo objavljeno, da se pojavljuje kao sastavni deo tekućeg događaja o kome se javnost izveštava, kao i da se umnožavanje primeraka dela, kao i drugi oblici javnog saopštavanja vrše samo u onom obimu koji odgovara svrsi i načinu izveštavanja o tekućem događaju. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima izričito predviđa da se ovaj vid suspenzije isključivih autorskih prava i prava na naknadu pored štampe, radija i televizije, odnosi i na druge medije, kao što su npr. Internet mediji, a posebno se predviđa da se bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade mogu koristiti kratki izvodi ili sažeci iz novinskih i drugih sličnih članaka u pregledima štampe, politički, verski i drugi govori održani u državnim organima, verskim ustanovama ili prilikom državnih ili verskih svečanosti, te dnevne informacije i vesti koje imaju prirodu novinskog izveštaja.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1. Republička radiodifuzna agencija objavila je 21. novembra u dnevnom listu „Politika“ javni poziv za prikupljanje ponuda za izradu namenskog softvera za nadzor usklađenosti programa radio i televizijskih emitera sa zakonskim odredbama tokom izborne kampanje, kao i monitoring zastupljenosti političkih stranaka u programima emitera van izborne kampanje. Uslovi za podnošenje prijave su registracija za delatnost izrade softvera i posedovanje ISO 9001 sertifikata. Projektna dokumentacija koja je osnov za izradu softvera u ovom trenutku nije objavljena, i RRA će je zainteresovanima uručiti tek nakon podnošenja prijave.

RRA je u skladu sa odredbama Zakona o radiodifuziji ovlašćena da vrši nadzor nad radom emitera. Ona to može da radi samostalno ili angažovanjem trećih lica. Prikupljanje ponuda za izradu namenskog softvera za nadzor ukazuje na nameru RRA da jača kapacitete za samostalno vršenje nadzora, i to posebno u odnosu na političku propagandu tokom predizborne kampanje i izveštavanje vezano za izbore. Podsećamo da je obezbeđivanje jednake zastupljenosti bez diskriminacije registrovanim političkim strankama, koalicijama i kandidatima u toku predizborne kampanje, jedan od opštih programskih standarda predviđenih Zakonom o radiodifuziji. Takođe u skladu sa odredbama Zakona o radiodifuziji, fizička i pravna lica imaju pravo da RRA podnose predstavke u vezi sa sadržajem programa emitera, ako smatraju da se tim programima vređaju ili ugrožavaju njihovi lični interesi ili opšti interes. Dosadašnja praksa je pokazala da se najveći broj predavki podnosi upravo tokom predizborne kampanje, kada se učesnici u izbornom procesu, nekad manje, a nekad više opravdano, žale na neravnopravan tretman na pojedinim medijima. Nabavka adekvatnog softvera mogla bi da olakša RRA postupanje po velikom broju predavki koje se mogu očekivati nakon raspisivanja izbora koji se očekuju naredne godine.

1.2. RRA objavila je na svom sajtu pismo koje je uputila Vladi kao odgovor na izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije o pritiscima i kontroli medija u Srbiji. RRA smatra da je u izveštaju iznet čitav niz neistinitih stavova i insinucija na račun RRA i Saveta, a posebno i detaljno odgovara na navode koji se tiču političkih uticaja na rad Saveta RRA, netransparentne vlasničke strukture medija, medijske koncentracije i zaštite dece i maloletnika. RRA posebno ukazuje da ni protiv jedne njihove odluke kojom su dali saglasnost za promenu vlasničke strukture bilo kog medija, nikada nijedno zainteresovano lice nije tražilo sudsku zaštitu, te tu činjenicu podvlači i kao posredan dokaz ispravnosti svojih odluka. U odnosu na zaštitu dece i maloletnika, RRA se posebno poziva na svoje Opšte obavezujuće uputstvo o ponašanju emitera – Kodeks ponašanja emitera iz 2007. godine, čiji se jedan deo izričito odnosi na zaštitu dece i omladine, kao i na dva obavezujuća uputstva iz 2011. godine, i to obavezujuće uputstvo o ponašanju emitera u vezi sa „rijaliti programima“ i obavezujuće uputstvo o ponašanju emitera u vezi sa emitovanjem programskih sadržaja koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom i moralnom razvoju maloletnika. U pismu se navode i tri izrečene mere opomene, televizijama Pink i Happy, zbog emitovanja sadržaja koji mogu da naškode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju dece i omladine, odnosno televiziji Studio B zbog toga što je u dva slučajeva maloletnike učinila prepoznatljivim u informacijama koje su podesne da povrede njegovo pravo ili interes.

Jedna od ključnih zamerki koja se mogla čuti nakon objavljivanja izveštaja Saveta za borbu protiv korupcije o pritiscima i kontroli medija u Srbiji, bila je da je on praktično zataškan i da je umesto da inicira debatu o javnosti, od najvećeg broja medija bio ignorisan. Neki su ovu činjenicu koristili i kao dodatni argument koji je trebalo da potvrdi da je sve što je u izveštaju objavljeno tačno, odnosno da su oni koji kontrolišu medije toliko jaki, da su u stanju da izveštaj jednog važnog Vladinog tela učine potpuno nevidljivim. Objavljivanje pisma Vladi Republike Srbije kojim je RRA reagovala povodom izveštaja, takođe nije dobilo odgovarajuću pažnju u medijima, ali činjenica da ga sam RRA jeste objavio na svom Internet sajtu je dobra i pohvalna, te će na kraju omogućiti, ako ne najširoj, ono bar stručnoj javnosti da vaga argumente i podatke koje iznose i Savet za borbu protiv korupcije, ali i Savet RRA, i da na osnovu ocene takvih argumenata donose sopstvene zaključke. Možda ne u onoj meri u kojoj se to nakon objavljivanja izveštaja Saveta za borbu protiv korupcije očekivalo, neka vrsta debate jeste otvorena i to svakako jeste pohvalno. Druga stvar koja je pohvalna jeste da, iako Savet RRA odbacuje navode izveštaja koje se na njega odnose, on pismo Vladi zaključuje konstatacijom da će primedbe iz izveštaja ispitati i, ukoliko utvrdi postojanje nepravilnosti, preduzeti odgovarajuće mere.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE (RATEL)

2.1. Radio-televizija Srbije (RTS) i Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel) predložili su 8. novembra Vladi da donese zaključak kojim bi se RTS-u otpisao dug nastao usled neplaćanja korišćenja radio frekvencija. Medijska i novinarska udruženja i asocijacije zatražili su od Vlade Srbije da takav predlog odbije. U zajedničkom saopštenju Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM), Udruženje novinara Srbije (UNS), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) i Lokal pres navode da je javni servis Zakonom o radiodifuziji već oslobođen plaćanja naknade koju komercijalne radio i TV stanice plaćaju za pravo na emitovanje, te da bi njegovo oslobađanje i naknada za frekvencije dodatno diskriminisalo komercijalne stanice i kompromitovalo konkurenciju na medijskom tržištu. Medijska i novinarska udruženja i asocijacije smatraju i da bi otpisom dugova bila pogažena opredeljenja iz tek usvojene Medijske strategije, kojom se Vlada obavezala da će podsticati razvoj medijskog tržišta i stvarati nediskriminatorne uslove za zdravu konkurenciju u medijskoj industriji, kao i da će finansiranje javnih servisa urediti u skladu s propisima koji se odnose na kontrolu državne pomoći. Do zaključenja ovog izveštaja nije saopšteno da li je Vlada odlučivala po predlogu RTS-a i Ratela.

2.2. Dana 11. novembra 2011. godine završene su javne konsultacije o nacrtu Plana o izmenama i dopunama Plana raspodele frekvencija/lokacija za terestričke analogne FM i TV radiodifuzne stanice za teritoriju Republike Srbije. Izmene Plana raspodele odnose se na analogne radijske frekvencije i, što je posebno značajno, Plan raspodele se dopunjuje utoliko što se novim Aneksom 4 Plana, predviđaju prve konkretne frekvencije/lokacije za digitalno televizijsko emitovanje. Konkretno, radi se o frekvencijama za 13 predajnika i još dva repetitora u Beogradu, sa kojih bi trebalo da otpočne probno emitovanje digitalnog televizijskog programa. Konkretno predajničke lokacije su Avala, Crveni Čot, Kruševac-Goč, Loznica-Gučevo, Niš-Gorica, Novi Pazar-Šutenovačko Brdo, Ovčar, Priboj-Bić, Raška-Gradac, Subotica-Crveno Selo, Užice-Zabučje, Valjevo-Pećina, Vršac-Vršачki breg. Repetitorske lokacije u Beogradu su Košutnjak i Stojčino brdo.

DRŽAVNI ORGANI

3. MINISTARSTVO KULTURE, INFORMISANJA I INFORMACIONOG DRUŠTVA

Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva raspisalo je 1. novembra pet konkursa za sufinansiranje projekata u oblasti javnog informisanja. Konkursi se odnose na

- sufinansiranje projekata/programa u oblasti informisanja na maternjem jeziku pripadnika srpskog naroda koji žive u zemljama regiona, i to u Mađarskoj, Hrvatskoj, Rumuniji, Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Sloveniji;
- sufinansiranje programskih sadržaja javnih glasila koji su namenjeni informisanju osoba sa invaliditetom;
- sufinansiranje proizvodnje programskih sadržaja elektronskih javnih glasila na Kosovu i Metohiji, značajnih za ostvarivanje javnog interesa;
- sufinansiranje proizvodnje i/ili distribucije programskih sadržaja javnih glasila u Republici Srbiji značajnih za ostvarivanje javnog interesa;
- sufinansiranje proizvodnje i/ili distribucije programskih sadržaja javnih glasila u Republici Srbiji na jezicima nacionalnih manjina.

Zahtevi se prihvataju za sufinansiranje najviše do 80% vrednosti projekta, a maksimalni iznos sredstava po projektu je 1.000.000,00 dinara, osim za sufinansiranje programskih sadržaja javnih glasila koji su namenjeni informisanju osoba sa invaliditetom, gde je maksimalni iznos

sredstava po projektu 600.000,00 dinara, i za sufinansiranje proizvodnje programskih sadržaja elektronskih javnih glasila na Kosovu i Metohiji, značajnih za ostvarivanje javnog interesa, gde je maksimalni iznos sredstava po projektu 800.000,00 dinara. Predviđeno je i posebno ograničenje za podnosiocje projekata koji su u istoj kalendarskoj godini za isti projekat po nekom drugom osnovu već dobili sredstva iz budžeta, republičkog, pokrajinskog ili lokalnog, koji zahtev za sufinansiranje mogu podneti najviše do 40% vrednosti projekta.

Opšti kriterijumi za ocenjivanje projekata su isti na svim konkursima, i tiču se značaja projekta za ostvarivanje prava na javno informisanje, doprinosa raznolikosti medijskih sadržaja i pluralizmu ideja i vrednosti, validne argumentacije projekta, adekvatne specifikacije budžeta usklađene i obrazložene sa stanovišta planiranih projektnih aktivnosti, kao i održivosti projekta. Posebni uslovi prilagođeni su konkretnim konkursima. Ukupan iznos sredstava koji je Ministarstvo opredelilo po svakom od ovih konkursa, niti ukupno za sve konkurse, nije objavljen. Podsetimo, u prethodne dve godine za iste namene ukupno je bilo opredeljeno 81,5, odnosno 96 miliona dinara. Nisu objavljeni ni sastavi komisija koje će evaluirati podnete prijave. Konkurs je bio otvoren do 1. decembra.

4. KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI

Tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, na Internet prezentaciji Komisije za kontrolu državne pomoći objavljeno je rešenje Komisije kojim je dozvoljena državna pomoć koja se dodeljuje na osnovu Konkursa za podsticanje proizvodnje televizijskih programa iz oblasti kulture i umetnosti na srpskom jeziku i jezicima nacionalnih zajednica u Autonomnoj pokrajini Vojvodini. U konkretnom slučaju, a povodom pomoći u ukupnom iznosu od 7 miliona dinara, Komisija je našla da su ispunjeni uslovi predviđeni Uredbom o pravilima za dodelu državne pomoći za dodelu pomoći u oblasti kulture. Ono što je, međutim, posebno značajno, jeste činjenica da je Komisija postupak pokrenula i rešenje donela u postupku naknadne kontrole. Naknadna kontrola, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći, jeste kontrola koju Komisija započinje na osnovu sopstvenih informacija, ili informacija dobijenih iz drugih izvora, koje ukazuju da se radi o državnoj pomoći koja je dodeljena, odnosno koja se koristi ili je korišćena suprotno odredbama zakona. U postupku naknadne kontrole Komisija, pod određenim uslovima, može naložiti davaocu državne pomoći da odmah obustavi dalju dodelu neiskorišćenog dela državne pomoći, odnosno da preduzme mere u cilju povraćaja dodeljenog iznosa državne pomoći, uvećanog za zakonsku zateznu kamatu. Zakon o kontroli državne pomoći predviđa da zahtev za pokretanje postupka naknadne kontrole Komisiji može podneti svako lice koje za to ima pravni interes. Činjenica da su postupci naknadne kontrole ne samo

mogućnost predviđena zakonom, već i da ih Komisija u praksi vodi, prepoznati su i od strane medijskih i novinarskih udruženja i organizacija kao mehanizam kojim bi se obezbedila primena Medijske strategije u delovima koji se odnose na finansijsku pomoć države medijima i kontrolu državne pomoći, kako ona ne bi bila zloupotrebljena za narušavanje konkurencije na medijskom tržištu i trgovinu finansijskom podrškom države zarad političkih interesa aktuelne vlasti.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Irini Reljin, pomoćnica ministra kulture, informisanja i informacionog društva zadužena za telekomunikacije, izjavila je za „Politiku“ da će isključenje analognog i prelazak na digitalni TV signal, planirano za 4. april sledeće godine, biti odloženo, ali da će pripremni radovi za digitalizaciju biti nastavljeni. Ona je kao razloge za odlaganje digitalizacije navela izbore, kao i važna međunarodna sportska takmičenja planirana za narednu godinu, Evropsko prvenstvo u fudbalu i Olimpijske igre. „Ne možemo da počnemo isključenje analognog signala pre nego što se sve to završi“, izjavila je Reljin. „Delimični prelazak na digitalnu TV počće 2012. godine, i to zonski, na pojedinim delovima teritorije na kojima će biti uspostavljena probna mreža od 15 predajnika malih snaga. Na ovakav pristup naša država se odlučila, jer zbog velikog broja TV stanica i zauzetosti frekvencijskog spektra, gotovo da nije moguće uporedo emitovanje analognog i digitalnog signala, kao što su radile pojedine zemlje“, izjavila je pomoćnica ministra. „Politika“ takođe prenosi procenu da će ceo proces digitalizacije koštati oko 75 miliona evra. Najveći deo toga otići će na izgradnju digitalne mreže, dok je manje novca potrebno za prijemnike za domaćinstva koja program primaju preko zemaljske antene. Prema sporazumu Međunarodne unije za telekomunikacije, čiji je i Srbija potpisnik, kao poslednji rok za prelazak na digitalno emitovanje određen je 17. jun 2015. godine. Nacrt izmena Strategije prelaska s analognog na digitalno emitovanje TV signala u Srbiji je pri kraju, a njime se predviđa fazni prelazak, kao i pilot emitovanje digitalnog signala, piše dnevni list „Danas“. „Oprema za ovaj posao je stigla, u okviru IPA programa, i trenutno smo u procesu obnavljanja stubova, odnosno predajničkih lokacija, koje nisu renovirane decenijama“, izjavila je za ovaj list Jasna Matić, državna sekretarka za digitalnu agendu u Ministarstvu kulture, informisanja i informacionog društva. Prema njenim rečima, trenutno teku radovi na 25 lokacija paralelno, od kojih je 15 predviđeno za Pilot mrežu, a očekuje se da sve bude završeno u toku zime. Ona dodaje da će Pilot mrežom biti „pokriveno“ između 40 i 50 odsto gledalaca u Srbiji, odnosno toliko njih će imati mogućnost da uhvati test – digitalni signal.

Važećom Strategijom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, kao datum potpunog prelaska na digitalno zemaljsko emitovanje televizijskog programa u Republici Srbiji određen je 4. april 2012. godine. U prethodnim svojim monitoring izveštajima ukazivali smo na ozbiljna kašnjenja u implementaciji Akcionog plana uz Strategiju digitalizacije, koja su nužno morala da dovedu do odlaganja digitalizacije, koje je sada već sasvim izvesno. Činjenica je da je digitalizacija, kao složen i zahtevan proces, bila odlagana i u mnogo bogatijim i tehnički naprednijim zemljama nego što je Srbija. Zapravo su izuzetno retke zemlje koje su ovaj proces sprovele u inicijalno određenim rokovima. U navedenom smislu veći problem predstavlja činjenica što se tek sada govori o odlaganju, iako je svest o njegovoj neophodnosti, kod onih koji rukovode ovim procesom, nužno morala postojati u dužem vremenskom periodu. Ono što je nesporno, i okolnosti, a posebno one koje se odnose na zauzetost spektra, bitno su izmenjene u odnosu na vreme u kome je donošena važeća Strategija za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje. Veliki broj televizija iz različitih razloga u međuvremenu je ostao bez dozvola, što je otvorilo prostor, kako za fazni prelazak na digitalno emitovanje, umesto prelaska koji bi se u čitavoj zemlji odigrao u jednom danu, tako i za ozbiljniji simulcast (istovremeno i analogno i digitalno emitovanje), koji bi omogućio da se sistem podrobno testira pre definitivnog prelaska. Ovo je na neki način i bilo predviđeno kao mogućnost važećom Strategijom. U njoj se, naime navodi da bi uslove za uvođenje simulcasta za nacionalne televizijske emitere na celoj teritoriji Republike Srbije, pre datuma potpunog prestanka analognog televizijskog emitovanja, moglo da obezbedi eventualno smanjenje zauzetosti spektra. Sada je upravo do toga došlo. Ono što je, međutim, sada od izuzetne važnosti, jeste da se obezbedi da se korigovani rokovi koje će nužno podrazumevati najavljena izmena Strategije prelaska s analognog na digitalno emitovanje, dosledno poštuju. Takođe je važno i da se troškovi digitalizacije, koji logično neće u celini moći da se pokriju samo iz pretpristupnih fondova Evropske unije, planiraju odgovorno, kao i da se za pokrivanje tih troškova predvide realni i dostižni mehanizmi.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Profesor Fakulteta političkih nauka u Beogradu, Miroljub Radojković, je na predavljanju programskog, strukturalnog i ekonomskog trenda medija u Srbiji za period jul–novembar 2011. godine, ocenio da je promašaj Strategije to što predviđa da se krug medija koji se neće privatizovati proširi na medije nacionalnih manjina i regionalne servise. „Strah da će prepuštanje medija Savetima nacionalnih manjina dovesti do njihove kontrole od političkih

partija koje su dominantne u tim telima je opravdan. Drugi veliki promašaj Strategije je ideja o formiranju regionalnih javnih servisa u šest gradova. Biće oštre političke i predizborne borbe o tome gde će to biti“, ocenio je on.

Paralelno sa ocenama eksperata da je odustajanje od privatizacije velikog broja medija loše, mediji nastavljaju da prate pojedinačne slučajeve u kojima privatizacija medija nije dovela do željenih rezultata. Tako je početkom novembra potvrđeno da je Agencija za privatizaciju poništila privatizaciju kragujevačkog nedeljnika „Svetlost“. Agencija je poništenje privatizacije obrazložila neplaćanjem pete rate kupoprodajne cene. „Svetlost“ je, u maju 2007, prodana za 21 milion dinara, odnosno tadašnjih oko 260.000 evra, sa rokom otplate od šest godina. Godišnja rata za otplatu ukupne kupoprodajne cene iznosila je 43.500 evra. Račun „Svetlosti“ u blokadi je već 355 dana, zbog prinudne naplate potraživanja od 3,7 miliona evra. Koliki su stvarni gubici i dugovi „Svetlosti“ prema državi, poveriocima i zaposlenima, moraće da ustanovi privremeni zastupnik državnog kapitala, koji će, u naredna tri meseca analizirati finansijsku situaciju u toj „Svetlosti“, a zatim predložiti novu privatizaciju, ili pokretanje stečajnog postupka. Zaposleni u „Svetlosti“, inače od početka godine zahtevaju isplatu zarada i uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, ali su novine, uprkos tome, izlazile svakog četvrtka. Da paradoks bude još veći, vlasnici koji su nastavili da objavljuju list, uredno su u impresumu potpisivali štrajkače, koji uopšte nisu učestvovali u kreiranju sadržaja lista. Kragujevački nedeljnik „Svetlost“, jedan od najstarijih listova te vrste u Srbiji, privatizovan je u maju 2007, kada ga je na aukciji kupio konzorcijum, na čelu sa ovdašnjim biznismenom Gvozdenom Jovanovićem. Tadašnja redakcija, u međuvremenu je napustila „Svetlost“ i osnovala novi nedeljnik Kragujevačke novine. Novoformirana redakcija „Svetlosti“, ubrzo je, zbog neisplaćenih zarada, počela da organizuje štrajkove, da bi, početkom ove godine, totalno obustavila rad.

Lokalna TV Valjevo više ne emituje program ni u kablovskoj mreži SBB-a posle prodaje najvećeg dela opreme kako bi se izmirile zarade dela zaposlenih, preneo je „Privredni pregled“, pozivajući se na izvore u toj medijskoj kući. TV Valjevo od 20. januara nije emitovala informativni program, a njen signal se i pre gašenja u kablovskoj mreži nije video ni u etru, zbog neplaćanja zakupa predajnika. TV Valjevo bila je privatizovana u februaru 2010. godine, kada ju je za 147.000 dinara kupio Slobodan Pavlović z Urovaca kod Obrenovca. Pavlović je tada kupio i Radio Barajevo. Agencija za privatizaciju je 28. marta raskinula kupoprodajni ugovor sa Pavlovićem zbog neizvršavanja obaveza, a u maju je postavljen privremeni zastupnik kapitala. Preostalih pet zaposlenih u TV Valjevo čeka stečaj.

U Informativno – propagandnom centru „Kula“, Đorđo Bojanić, zastupnik društvenog kapitala nakon poništene privatizacije, smenjen je sa te funkcije. Zaposleni u IPC „Kula“, u okviru kojeg radi Radio Kula i lokalni list „Kulska komuna“, smatraju da je odluka Agencije za privatizaciju o Bojanićevoj smeni politički motivisana. U sindikatu, kako prenosi novosadski „Dnevnik“, tvrde da se sve ovo dešava nakon što je u dve godine, od poništaja privatizacije, odblokiran žiro račun, isplaćeni porezi i doprinosi, plate se uredno isplaćuju, list se redovno štampa, a radio program emituje. Na ovaj način se krug praktično zatvara, a država koja ne uspeva da nađe prihvatljiv model privatizacije, niti da kreira ambijent u kome bi komercijalni mediji mogli da budu uspešni, nakon poništaja privatizacija i vraćanja medija u državno vlasništvo, politički motivisanim smenama upravljačkih struktura u medijima, nastavlja da nas podseća zašto je privatizacija zapravo i bila neophodna.

VII ZAKLJUČAK

Period na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, obeležen je, sa jedne strane, odlukama Apelacionog suda u Beogradu koji je, po svemu sudeći zauzeo stanovište da ponovljeni napadi na novinare pokazuju da do sada izricane kazne, po pravilu na granici zakonskog minimuma, a često i ispod njega, jednostavno ne postižu zakonom propisanu svrhu kažnjavanja. One, niti utiču na same napadače da promene obrasce svog ponašanja, niti utiču na druge da takve obrasce ne prihvataju, niti predstavljaju adekvatnu društvenu osudu za zlo koje mu se nanosi. Ukoliko dve odluke Apelacionog suda, o kojima smo u ovom monitoring izveštaju pisali, predstavljaju zametak drugačije prakse srpskog pravosuđa u postupcima koji se vode protiv napadača na novinare, onda bi novinari i mediji u zemlji mogli da se nadaju energičnijem gonjenju i odgovornijem sankcionisanju napada kojima su izloženi. S druge strane, paralelno sa presudama Apelacionog suda u Beogradu, koje pokazuju narastajuću svest o značaju slobode izražavanja u društvu, shvaćene kao slobode prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja ideja, informacija i mišljenja, beležimo i sve veći broj slučajeva u kojima su mediji i novinari izloženi pritiscima, upravo zbog onoga na šta ih obavezuju i novinarski kodeksi i profesionalni standardi, i nažalost, i sve veći broj slučajeva u kojima pojedine redakcije takvim pritiscima podležu. U susret raspisivanju izbora koji se očekuju na proleće iduće godine, za očekivati je da takvih pritisaka bude još više. U tom smislu je na novinarskim i medijskim asocijacijama i udruženjima odgovornost da pritiske prepoznaju, da ih razotkriju i da na njih upozore, odnosno da svojom podrškom redakcijama i pojedincima koji su im izloženi, doprinesu zaštiti slobode izražavanja i očuvanju profesionalnih standarda u Srbiji.